

(A szöveg először a Nagyításban jelent meg, így közvetve Csontos Jánost is megidézi.) A *Téli kabát* tragikumát mélyíti a szikár, tényközlésre szorító narráció – szaggatottsága, éppen ellenkezőleg, az elfojtott, de áradni kész érzelmekre utal –, vezető szólamként egy női magazin ruhavásárlási tanácsainak beemelése (a másik kettő erre válaszol). Zárlatában így ír: „Egy hónapja gazdátlan a kabát. Ott, a csomagtartóban. Időnként kivesszem, kirázom, aztán visszateszem. Hiszen mi van, ha tényleg ’hirtelen azt mondják’. S persze, hogy nem mondják...”

A kedves és a barát *emléke, álmivá* lett, s az *álmok*ban újraéledő alakjai örök *hullámverést* keltenek. Ahogy – míg él olvasó – *hullámot vernek* az *emlékekből, álmokból* merítő, világukat sokszor azok mozaikdarabjaiból építő művek is. Bokányi Péter új kötete szép példája e kettő találkozásának, a közösségivé emelt személyes értékelmutatásnak.

(Bokányi Péter: *Álom, emlék, hullámverés. Vár Ucca Műhely Könyvek, Veszprém, 2019*)

Szemes Péter

M, avagy két város

Milánó rendben, na de Miskolc, és a kettő együtt? Kapusi Krisztián miskolci történész bevezetőjében maga sem érti, avasi lakótelepi gyerekként hogyan is találkozhatott annyi olasz motívummal szülővárosában. A csavart fagy mellett mélyebben levéltári kutatásai során csodálkozott rá az emberek többsége számára elképzelhetetlen tényre, hogy az elmúlt két évszázadban mennyi kapcsolat is volt az egymást talán nem is jegyző két (na, jó több olasz) város között.

A kötet a szerző elmúlt másfél évtizedben megjelent olasz tárgyú tanulmányait és esszéit tartalmazza. Jól felépített szerkezetű könyvről van szó, és az se ijesszen meg senkit, hogy Kapusi tizenöt évig levéltárban dolgozott. Sőt, ez inkább előnyére válik. Ugyanis itt nem féloldalni jegyzetekkel agyonterhelt tanulmányokat olvashatunk, hanem a kötet első harmadában három olyan, széleskörű alapkutatáson nyugvó szöveget, amelyek a miskolci polgárok 19. század végi olasz képeről, kapcsolódási pontjairól tudósítanak. Olvasmányosan. A 116 oldalas könyv nagyobb része azonban már valóban könnyed esszékből áll.

Másrészt a cím se tévesszen meg senkit, ez nem egy Milánó útikönyv, hanem sokkal inkább egy olyan rajongó írása, aki egyszer megérezte a város illatát és az vágyódásának örök tárgya maradt.

A kronológia elvét felrúgva a könyv legfontosabb részével kezdem. Ez pedig az a bekezdés, amelyben a szerző felfedi Milánó-rajongásának születését. Azt a pillanatot, amikor a rendszerváltás környékén először



Olaszországban járó ifjú diósgyőri focista milánói házigazdájának kérdésére, mindent egy lapra téve választott, s kimondta: – Inter! Ezzel az egy szóval Milánó – legalábbis annak kék-fekete része – befogadta őt.

Ezek után meg sem lepődhetünk azon, hogy a kötetben (a kezdő) tizenegy tanulmány szerepel. És az sem lehet véletlen, hogy a tizedik (10) tanulmány Nápolyról szól. Kapusi jól felkészült edző, aki biztosra ment, amikor a védelmet – kettes, hármas pozíciókban – olyan ikonikus és megbízható miskolci bekkek történeteivel biztosította, mint Herman Ottó és az olasz frontot is megjárt legendás tízes honvédek. Az irányító posztot pedig a sokáig elfeledett miskolci születésű Ferenczi Sándorra, Sigmund Freud kollégájára bízta. Csapatba kerülésének apropóját a százhusz évvel ezelőtti közös olaszországi nyaralásaik jelentették. A támadó szekcióban pedig ott sorakoznak könnyed, meglepő fordulatokra is képes esszéi.

Milánó-illatok. Kapusi generációjának első nyugatélménye mindent meghatározott, kinek Bécs, kinek más, távolabbi városok. Ez a pillanat nekem a harmadik M (München) volt, s milyen érdekes hogy ott is egy „olasz” motívum, a pizza addig mit sem sejtett létezése és annak házhoz szállítása okozott komoly bizonytalanságot érzékeny lelkem és üres gyomrom számára.

Az utóbbi húsz évben nem számít nagy dolognak eljutni akár néhány száz vagy ezer kilométerre Nyugatra, de ez 1989-1990-ben életre szóló élményt és identitást befolyásoló kulturális utazást jelentett. Az volt az ÚT!

Kapusi Krisztiánt levéltári forrásfeltáró munkája során önkéntelenül vagy éppen tudatosan vezették ezek az ifjúkori emlékek. A poros, olykor akár penészes iratok között nem német vagy francia, hanem olasz, olaszos hangzású személy- és tulajdonneveken akadt meg a szeme, s ezek társaságában utazott tovább más források feltárásával vágyai helyszínére, Itáliába. Esszéiben számtalan olyan olasz személy és család – köztük egy Mussolini nevű is – szerepel, akik valamilyen oknál fogva az 1830-as és 1930-as évek között a nem éppen az ígéretét földjének számító Miskolcot választották hazájuknak. De miért? – mintha ez a kérdés foglalná keretbe a szerző összes írását, mindent, ami Miskolcot Olaszországgal, az olasz kultúrával összeköti. Itt van mindjárt a város színháza, amelyet egy triezsti olasz Giuseppe Cassano tervezett, maga mögé utasítva Hild József pályázatát. Vagy itt van az a két olasz cukrász család is, akiket ízletes termékeik és persze barátságos természetük miatt hamar befogadott a város. De miért? Miért éppen ide jöttek? Ezekre a kérdésekre igyekszik válaszolni maga a szerző is.

A könyv utolsó harmadáig azt gondolhatnánk, hogy Milánó és Lombardia, na és Triest, azaz Észak jelenti a biztonságos otthonosságot a szerző számára. Az utolsó előtti írásból azonban kiderül, hogy a valódi közös kapcsolódást, sorközösséget mégsem a vágyott északon, hanem délen, Nápolyban találja meg. A leszakadó régió és város erős és dacos öntudata

jól ismert párhuzama – természetesen a futballon keresztül is – Európa periférikus világainak. Nincs ez másképpen Nápoly és Miskolc esetében sem. Ahogy Nápoly híres szülöttje Carlo Pedersoli (Bud Spencer) fogalmaz: „aki egyszer nápolyinak születik, az örökre nápolyi marad.” Hiába vágyódik gyermekkori Milánó-illata után, a nápolyi hátsó salakos, mintha Diósgyőrben lenne, ott is igazi otthona. Ha ez valóban így van, akkor a második kiadás borítóján majd a San Paolo vagy a régi DVTK-stadion kontúrja talán a háttérben, kicsit homályosan elférhetne.

Kapusi Krisztián tanulmány- és esszégyűjteménye kiváló példája annak, hogy a hazai közgyűjteményekben, az írott-, képi és tárgyi források őrzői nem csupán maguk elé meredő, az állampolgárokat kiszolgáló alkalmazottak, hanem aktív és kreatív szakemberek is lehetnek. Olyanok, akiknek érdeklődése nem szűnik meg egy levéltári doboz bezárásával, és akik horizontja nem homályosul el a városhatáron, hanem igyekeznek a közös kapcsolódások és élmények feltárásával minél szélesebbre fűzni – ez esetben 116 oldalon – szeretett városuk kapcsolathálóit.

(Kapusi Krisztián: Milánó illatok. Átjáró könyvek 002. Miskolc, 2020)

Szűts István Gergely

